

Lensmannsbladet

= POLITILEDEREN

NR.1 • 2011 • ÅRGANG 114

AV INNHOLDET

- Fagdager i distriktene s. 8
- Lagring av trafikkdata s. 10
- Omorganiseringen s. 12
- I uniform igjen s. 24

= NORGES POLITILEDERLAG

LEDEREN

EU-direktiv 2006/24/EF – Datalagringsdirektivet

Det foregår en politisk debatt og fagdebatt om EU – direktiv 2006/24/EF – datalagringsdirektivet. Direktivet pålegger lagring av trafikkdata for e-post, telefoni og Internett. Identiteter og tidspunkter for kommunikasjonen, samt lokaliseringsdata for mobil kommunikasjon, skal lagres. Innholdet i kommunikasjonen skal ikke lagres.

Minstetiden for lagring er 6 måneder, maksimal lagringstid er to år. Opplysningene skal bare gjøres tilgjengelig for kompetente nasjonale myndigheter. Formålet med datalagringsdirektivet er at opplysningene skal gjøres tilgjengelig for å forebygge og bekjempe alvorlig kriminalitet, i redningstjenester og søk etter savnede personer.

Aftenposten har den 7. februar i år en oppsummering av argumenter for & imot datalagringsdirektivet – som er et forståelig bilde på hva datalagringsdirektivet handler om:

Oppklare mer kriminalitet
Redusere politiets ressursbruk

Stort inngrep i personvernet
Alle blir behandlet som potensielle
lovforbrytere

Politiet kan bistå utenlands politi med
trafikkdata

Tiltakene lett å omgå for rutinerte
kriminelle

Domstolkontroll vil hindre misbruk

Persondata på avveie kan misbrukes

Direktør for Datatilsynet, Bjørn Erik Thon sier i sist utgave av Lensmannsbladet – Politilederen: «Den systematiske lagringen av informasjon om folks bevegelser, er et så stort inngripende i vårt privatliv at den vil kunne virke hemmende på folks frihetsfølelse.»

PST sjef, Janne Kristiansen sier i høringen for Stortingets transportkomité i den 7. februar: «Tør dere la være å gi oss muligheten til å unngå at terroristene får et forsprang på oss? »

Politidirektør Ingelin Killengreen sier i den samme høringen: «Ny teknologi er bra for borgerne og gir oss nye og mer effektive måter å kommunisere på. Med den nye teknologien følger dessverre også ny kriminalitet, nye måter å begå eksisterende kriminalitet på, og nye hjelpemidler til å begå «gammel» kriminalitet. Med disse negative sider av utviklingen er det avgjørende at politiet ikke blir avskåret fra å innhente bevis som eksisterer nettopp som følge av den samme utviklingen.»

Kripos har mange eksempler på at straffesaker av alvorlig karakter har blitt oppklart ved bruk av trafikkdata, sedelighetssaker, narkotikasaker, trussel mot skoler m fl.

Norges Politilederlag mener at det er meget tungtveiende grunner for at datalagringsdirektivet i sin helhet skal innføres i Norge. Inngrep i personvernet veier ikke opp politiets behov for trafikkdata fra telefon – internett. Vi kan ikke sitte med trafikkdata som vi ikke får brukt og som kan føre til oppklaring av straffesaker – det har

Fortsettelse neste side

REDAKTØRENS SPALTE

Exit Killengreen

Det føles litt rart å skulle kommentere Ingelin Killengreens avgang som politidirektør og dermed hennes exit fra etaten. Hun har liksom «vært der» helt siden slutten av 1970-tallet og har på mange måter preget etaten i flere tiår.

Ingelin Killengreen vil først og fremst bli husket for opprettelsen av Politidirektoratet og for gjennomføringen av Politireformen. Det vil ikke være riktig og heller ikke mulig å gi karakter av vellykkethet når det gjelder disse to sakene. Vi kan imidlertid slå fast at hun har lagt ned hele sin store arbeidskraft her.

På en måte kan det virke noe overraskende at hun etter å ha gått på en ny åremålsperiode i 2009, «hopper av» midt i perioden. Vi har imidlertid stor forståelse for at hun måtte gripe sjansen som bød seg nå og ikke drøye til åremålsperioden var ute og kanskje ende opp som seniorrådgiver i Politidirektoratet.

Vi takker Ingelin for godt samarbeid i «alle år» og ønsker lykke til med nye utfordringer. Disse vil omfatte bl.a. lønnsforhandlinger for statsansatte, takreparasjoner på Slottet, statspensjonene og ikke minst gjennomføring av skille Kirke – Stat. Kanskje får vi en halvering av antall biskoper før hun gir seg?

Kunnskapsstyrt ledelse som hovedmetodikk

Av visepolitimester Toralf Pedersen, Sør-Trøndelag politidistrikt

«Hvis politiet visste det de vet, ville all kriminalitet blitt oppklart»¹. En spennende og utfordrende påstand fra våre forskere om at mulighetene er der såfremt vi har vilje og evne til å utnytte dem.

Er påstanden i ingressen riktig, skal det være rimelig enkelt å oppklare kriminalitet: Vi bruker den kunnskapen vi har og derved er problemene løst. Imidlertid har vi en gjennomsnittlig oppklaring på 38 % og det er et tydelig signal om at vi har noen utfordringer vi må løse.

Overskriften om at vi skal benytte kunnskapsstyrt ledelse som hovedmetodikk er hentet fra styringsinstruksen for politiet kapittel 4 og er oppskriften på hvordan vi skal lykkes i arbeidet for å oppklare kriminalitet.

Hva er så kunnskapsstyrt ledelse?

Søker du på nettet vil du finne 92 millioner treff på begrepet. Det finnes flere definisjoner beskrevet ut fra bransjer og fagområder. Såfremt jeg skal prøve meg på en definisjon for politiets virksomhet må det bli:

Utvikle strategier, fatte beslutninger og iverksette tiltak med bakgrunn i analyser fra systematisk og metodisk innhenting av relevant kunnskap.

Først av alt må kunnskapen som innhentes være relevant. En velutviklet etterretning og analysefunksjon er forsikringen om at vi får den relevante kunnskapen på plass som grunnlag for beslutningene. Etterretning og analysefunksjonen vil gjennom sitt arbeid bruke egne nettverk. Imidlertid er politiorganisasjonen bygd slik at det ikke alltid er like lett å hente inn informasjonen. Mye kunnskap blir taus kunnskap, – kunnskap som kanskje bare en eller to har. Denne kunnskapen er erfaringskunnskap om personer, miljøer, metodikk med mer. Det er selvfølgelig svært viktig at vi klarer å få den fram slik at våre beslutninger blir best mulig. Det finnes modeller for å få fram den tause kunnskapen og en fellesnevner i disse teoriene er å skape gode arenaer.

Artikkelforfatteren, visepolitimester Toralf Pedersen.

Arenaer for deling av kunnskap:

En arena for kunnskapsdeling kan være paroler, etterforskningsmøter, påtalemøter med mer. Min erfaring er at den som er

Fortsettelse fra forrige side

ikke samfunnet råd til. Det lagres i dag data om oss som kan misbrukes; bruk av minibank, videoovervåking av det offentlige rom, betalingsanmerkning, bruk av elektronisk nøkkelkort o s v. Misbruk av allerede lovlig lagret data kan få negative konsekvenser for enkeltmennesket. Etter min oppfatning er det ikke et større inngrep i personvernet å utvide perioden for lagring av trafikkdata fra telefoni – Internett, enn det som lagres i dag. Det moderne samfunn, på godt

og ondt, gjør datalagring og videoovervåking nødvendig – dessverre !

Jeg mener at innføring av datalagringsdirektivet handler om at Stortinget vil gi politiet et redskap som er tilgjengelig for å forebygge og bekjempe kriminalitet – på et område som vi har anledning til å innhente opplysninger / data fra, og som kan være helt avgjørende for å få oppklart saker og endog hindre terrorisme. Her må politikerne lytte til de fagråd som alle fra Riksadvokaten, Politidirektør til polititjenestemenn gir, ja lagdommer Iver Huitfeldt

sier i en replikk i Aftenposten den 25.1.: «Å stemme mot at politiet fortsatt skal ha tilgang på historisk trafikkdata er i realiteten et håndslag til kriminelle og truer samfunnet på bekostning av rettstryggheten for folk flest. Sannheten er at uten lagrede trafikkdata vil mange alvorlige straffbare handlinger i fremtiden bli uoppklart»

Jonny Nauste

Se for øvrig artikkel fra pi Kjell Johan Abrahamsen et annet sted i bladet. ■

talsmann/leder på slike arenaer må være bevisst på å få fram kunnskapen til bruk i det proaktive arbeidet. Ikke bruk tiden på den snøen som falt i fjor, men konsentrer samtale om hva morgendagen vil bringe av utfordringer. Gro Harlem Brundtland sa en gang at «*ta med deg erfaringene, men konsentrer deg om fremtiden. Det er der du skal være resten av livet*».

Kunnskapen som kommer fram i slike fora er svært viktig for analyse, etterretning, samt ledelsen på alle nivå. Arenaene må ha en form som gjør at medarbeiderne føler seg trygge og føler seg velkomne til å bidra. Såfremt ledelsen ikke bidrar til samtale og diskusjon vil kunnskapen forbli taus. Av og til har medarbeiderne fått erfaringer gjennom de feil som er gjort. I et utviklingsperspektiv må det være lov å gjøre feil. Vi lærer og utvikler oss når vi tørr å snakke om hva vi kunne ha gjort bedre. Samtaleformen på slike arenaer bør berøre både hva vi har lyktes godt med og hva som ikke gikk så bra.

Analyse og etterretningens dilemma – bestillerrollen:

I eventyret Alice i eventyrland, kommer hun og Filurkatten fram til et stort veikryss. Alice spør hvor skal vi gå? Filurkatten svarer at hvis du ikke vet hvor du skal, er alle veier like gode.

Mang en analytiker har vært frustrert over at analysene ikke brukes som beslutningsgrunnlag.

Hvem er det som avgjør hva det skal utarbeides analyser for? Ledelsen ønsker at de skal få relevant informasjon for å fatte

riktige beslutninger, men det kan være uoverensstemmelser mellom ledelsens ønsker og behov og det som utarbeides fra analyse. Derfor er det svært viktig at ledelsen har så god innsikt i kriminaliteten at det er de riktige og relevante analysene som bestilles. Ledelsen har altså en viktig bestillerrolle. Ofte vil dette klargjøres i dialogen mellom analyse og ledelsens representanter.

Strategi, beslutning, tiltak og gjennomføring.

En klok mann sa en gang at du skal ikke sette deg på lønnslisten sammen med folk som ikke vil snakke om hvor de skal og hvordan de skal komme dit.

Den store utfordringer for politiet er å utarbeide de rette tiltak og iverksette disse. Kravet i resultatreformen er at politiet skal arbeide målrettet og effektivt. Det vil si at tiltakene iverksettes med bakgrunn i den kunnskapen ledelsen har om kriminaliteten. Dette kan være ganske utfordrende. Ett eksempel: De fleste politidistriktene har i dag aktiv tjeneste hvor muligheten er til stede for å arbeide proaktivt. Klarer vi å gi patruljene oppgaver slik at de arbeider målrettet og effektivt på det enkelte vaktsett? Jeg drister meg på en påstand om at det kan være «slakk» i forhold til utnyttelsen av denne ressursen. En mulig måte å løse dette på er at ledelse og analyse/etterretning har ukentlige møter hvor det utarbeides en strategi for neste uke med tiltak som må gjennomføres og utkvitteres. Det er viktig at mannskapene motiveres for oppgaven og at ledelsen argumenterer med grunnlag i analysen.

Toralf Pedersen er vise-politimester i Sør-Trøndelag politidistrikt.

Han har lang erfaring fra politi- og lensmannsetaten.

I tillegg til intern utdanning har han en mastergrad i offentlig administrasjon, Topp- lederkandidatprogrammet og Sjefskurset ved Forsvarets Høgskole.

Kunnskapsarbeideren

Til sist bør vi innom polititjenestepersonen som kunnskapsarbeider. Ledelse av kunnskapsarbeidere kan være utfordrende og Gottschalk (2007) sier at kunnskapsorganisasjonen har større behov for kunnskapsarbeideren enn kunnskapsarbeideren har av kunnskapsorganisasjonen. Jeg kjenner meg vel ikke helt igjen i denne beskrivelsen. Det skyldes at jeg opplever mine kolleger som kunnskapsrike, men samtidig kunnskaps-søkende. Ofte er det et sterkt ønske at ledelsen peker ut retningen for virksomheten. Det er svært tilfredsstillende å utføre oppgaver som vi ser virker i kriminalitetsbekjempelsen. Det gir en bedre hverdag for våre ansatte enn at de kjører rundt på måfå uten ledelse.

Anbefaling:

1. Etabler et velfungerende analyse og etterretningsmiljø.
2. Skap arenaer for deling av kunnskap – få fram den tause kunnskapen
3. Vær en dyktig bestiller
4. Utarbeid og iverksett tiltakene. Følg opp at de blir utført. Motiver og argumenter.
5. Si fra hvor du vil og hvorfor !!

¹ Fashing, Glomseth og Gottschalk 2006.

NORGES POLITILEDERLAG

Lensmannsbladet / POLITILEDEREN

Ansv. redaktør: Generalsekretær Svein Stuberg – svein.stuberg@politilederen.no
 Forbundsleder: Jonny Nauste – jonny.nauste@politilederen.no. Mobil 977 35 460
 Utgiver: Norges Politilederlag, Brugt. 19, Oslo. Postboks 9096 Grønland, 0133 Oslo
 Telefon: 23 16 31 50 • Telefax: 23 16 31 55
 E-post: post@politilederen.no • Hjemmeside: www.politilederen.no
 Prod. og annonseansvarlig: Ekås Grafisk. Tlf. 67 07 99 42 • ekaas.grafisk@nokab.no
 Forsidefoto: Jonny Nauste.

Trygghet og tillit – fagdager i politidistriktene

Trine Hinna
Seniorrådgiver/prosjektleder
Politidirektoratet

Tone-Kristin Lone
Regionskoordinator/veileder
Hordaland Politidistrikt

Bevissthet gir trygghet er et bevisstgjøringsprogram som er laget for ansatte i politi- og lensmannsetaten.

Programmet er en videreføring av prosjektet «Trygghet og tillit» som ble startet opp av Politidirektoratet i 2008, og som hadde fokus på dialog som metode for profesjonelt politiarbeid. «Bevissthet gir trygghet» gjennomføres ved at ansatte i politi- og lensmannsetaten samles til en fagdag hvor man gjennomgår temaer som diskriminering, fordommer, stereotypier, førsteinntrykk med mer. Målet med fagdagen er å øke den enkelte deltakers bevissthet og kunnskap om hvordan

egen atferd påvirker og påvirkes i møte med andre. Man tar for seg møter med kulturelle minoriteter, personer med nedsatt funksjonsevne, annen seksuell orientering m.m. Hensikten med opplæringen er å videreutvikle ansattes evne til å møte brukerne på en profesjonell måte, hvilket vil bidra til at publikums

møte med politiet skal oppleves trygt, rettferdig og tillitsvekkende.

Fagdagen har også fokus på bevisstgjøring og refleksjon over egne holdninger, reaksjoner og atferd i forhold til politiets møte med befolkningen og som en del av arbeidsmiljøet.

Politidirektoratet har invitert Oslo pd, Søndre Buskerud pd, Hordaland pd, Haugaland og Sunnhordland pd, Rogaland pd og Politiets utlendingsenhet til å delta i prosjektet.

Det er valgt ut 16 ansatte fra politidistriktene som har ansvar for å planlegge og gjennomføre fagdager i eget politidistrikt/særorgan. Veiledernes kompetanse, evne til å lede prosesser og evne til å skape engasjement under gjennomføringen av fagdagene, er viktige faktorer for kvaliteten på fagdagen. Det er lagt opp til mye gruppearbeid og det tas i bruk en del filmsnutter samt noen øvelser.

Vi har fått mange positive reaksjoner på fagdagene: «En annerledes fagdag som klarte å fange min oppmerksomhet hele dagen», «en tankevekkende dag», «en nyttig og positiv dag med mange tanker og refleksjoner», «en aha-opplevelse», er eksempler på tilbakemeldinger etter gjennomføringene. Med en overvekt av slike tilbakemeldinger mener vi å ha funnet en måte å formidle budskapet på som fenger deltakerne. Det er tydelig at det å bli tryggere i møtet med det som er ukjent er noe som appellerer til de fleste.

Forankring i ledelsen er viktig. At lederne prioriterer å gjennomføre slike fagdager i en ellers travel hverdag, sier noe om ledergruppens bevissthet i forhold til hvor viktig det er for politiet å skape trygghet og tillit både i befolkningen og i egen organisasjon.

Det er viktig at fagdagen settes i sammenheng med andre lokale aktiviteter. Vi ønsker ikke at dette skal bli et blaff, eller et ok avbrekk fra de daglige arbeidsoppgavene. Vi ønsker at dette skal bli noe som handler om måten vi utfører jobben vår på og måten vi kommuniserer med andre på.

I tiden framover vil det gjennomføres flere fagdager i de politidistriktene som deltar i prosjektet. Vi håper og tror at etter hvert som fagdagene blir gjennomført, vil det tilføre politiet noe positivt. Fagdagen er allerede etterspurt ut over prosjektet, noe som vi tar som et tegn på at vi er på riktig spor. ■

Det viktigste noen kan arve, er en mulighet.

Mange vet ikke at de kan bidra til at Pablo og andre barn får mulighet til utdanning og et bedre liv. Husk å opplyse om testamentariske gaver til mennesker som ønsker å tilgodese en hjertesak i sitt testamente.

**Kontakt oss for mer informasjon
på telefon 22 99 09 00.**

Redd Barna

www.reddbarna.no

Lagring av historiske trafikkdata: Rettsikkerhet for hvem?

Kjell Johan Abrahamsen,
leder Grenseløs

Debatten om teleoperatørenes lagring av historiske trafikkdata er ikke en EU-debatt. Det dreier seg heller ikke om en debatt om overvåkningssamfunnet, slik enkelte aktører fremstiller det som. Tvert i mot er det politiets evne til å forhindre og oppklare alvorlig kriminalitet som står på spill.

I dag lagrer teleoperatørene informasjon om dine og mine telefonsamtaler for å kunne fakturere oss ut i fra faktisk bruk. I fremtiden vil det bli fakturert ut i fra tilgang. Det betyr at teleoperatørene ikke lenger vil lagre trafikkdata. Regjeringens forslag innebærer at teleoperatørene vil få en plikt til å lagre trafikkdata til tross for omlegging av faktureringsrutiner. Jeg har ikke oppfattet at motstanderne av lagring av trafikkdata, bestrider disse fakta.

For at politiet skal få tilgang til historiske trafikkdata, er dagens system at politiet må anmode en tredjepart (post- og teletilsynet) om fritak fra taushetsplikt for teletilbyder. I en slik anmodning må politiet derfor (1) anføre hvilket telefonnummer det bes om fritak for, (2) knytte telefonnummeret til en person og (3) sannsynliggjøre at personen mistenkes for et konkret straffbart forhold. Først da vil man få tilgang til historiske trafikkdata fra teletilbyder. Regjeringens forslag innebærer at denne kontrollfunksjonen, skal legges til domsto-

lene (på linje med andre straffeprosessuelle tvangsmidler).

Motstanderne av fremtidig lagring av trafikkdata, forfekter en rekke synspunkter som jeg ønsker å kommentere. For det første skapes et inntrykk av at dette representerer noe nytt og skremmende. Det er ikke riktig; vi har allerede historiske trafikkdata uten at noen hittil har besværet seg over det (bortsett fra de kriminelle da).

Videre hevdes det at kriminaliteten i andre europeiske land ikke er redusert og at oppklaringsprosenten heller ikke har økt, etter innføringen av lagringsplikten. Det illustrerer med all tydelighet mangel på kunnskap fordi også andre europeiske land har hatt tilgang til trafikkdata før implementering av direktivet.

Enkelte hevder også at politiet får tilgang til «dine samtaler og tekstmeldinger». Det er langt i fra riktig. Historiske trafikkdata forteller oss hvilket telefonnummer som brukes og hvilken basestasjon samtalen rutes til, men sier ingenting om innholdet i samtalen. Endelig anføres undertiden at politiet kan få trafikkdata på en konkret telefon uten vedkommende er mistenkt for noe, men kun var i nærheten av et åsted. I svært alvorlige straffesaker innhenter politiet enkelte ganger det som kalles basestasjonssøk.

Kort fortalt innebærer det at man får fritak for taushetsplikten til teletilbyder på en basestasjon som dekker et åsted i et begrenset tidsrom. Denne informasjonen vil gi et slags øyeblikksbilde over alle telefoner som hadde trafikk til aktuell basestasjon. Deretter må politiet arbeide videre for å finne telefonen til den aktuelle gjerningspersonen. Dette er et møysommelig og komplisert arbeid som krever store etterforskningsressurser. Denne type basestasjonssøk har politiet med suksess benyttet i enkelte

Artikkelforfatter Kjell Johan Abrahamsen.

drapssaker og andre meget alvorlige saker. Hittil har jeg ikke registrert at noen har ønsket å ta denne muligheten fra politiet.

Denne korte gjennomgangen av de vanligste argumentene mot lagringsplikten, viser det som er politiets poeng: Dette er ikke noe nytt, tvert i mot er det spørsmål om å ta fra oss noe vi allerede har.

Grenseløs er et samarbeid mellom politidistriktene Telemark, Vestfold, Søndre Buskerud og Asker og Bærum. Vårt mandat er å bekjempe mobile vinningskriminelle som reiser over store geografiske avstander i løpet av kort tid. Det siste året har vi pågrepet nær 300 mobile kriminelle som har stått for et stort antall butikktysterier, lommetyverier og ikke minst boliginnbrudd. Vårt klart viktigste våpen i kampen mot disse omreisende bandene, er historiske trafikkdata. Uten historiske trafikkdata ville antall pågrepne vært langt lavere. At politiet fortsatt skal ha tilgang til historiske trafikkdata, bør derfor være et vesentlig moment for alle som er opptatt av tryggheten og rettsikkerheten til borgerne. ■

Den nye og viktige omorganiseringen

Enda en gang er organisering av politiet gjenstand for utredning og drøftelse. To ferske utredninger i Politidirektoratet har pekt på behovet for organisatoriske endringer i etaten. Begge utredningene (Driftsanalysen og Resultatreformen) synliggjorde behovet for en gjennomgang av politidistriktsstrukturen.

Det faktum at det i politietaten regelmessig diskuteres organisatoriske løsninger er imidlertid ikke noe nytt og det må ansees som positivt at det både i det politiske miljø og innen etaten er interesse for å vurdere nye organisatoriske løsninger på bakgrunn av endringer i samfunnet, kriminalitetsutvikling, behov for kompetanse mv.

Politiet har vært gjennom flere organisatoriske endringer i de siste tiårene. På 80-tallet ble det laget standard organisasjonsmodeller for små, mellomstore og store politidistrikt og de nye organisasjonsmodellene ble implementert i løpet av 80-tallet. F. eks. ble Bergen, Trondheim, Stavanger m fl organisert som store politidistrikt. Rogaland, Hordaland, Telemark med flere ble omorganisert som mellomstore politidistrikt og politidistrikt som Hardanger, Rjukan, Vardø, Vadsø med flere ble organisert som små politidistrikt.

På 80-tallet ble også Landsdelsordningen etablert og ØKOKRIM opprettet.

På 90-tallet ble fylkesmannen fritatt fra sin administrative rolle i forhold til lensmannsetaten og politimestrene fikk et totalansvar for politi- og lensmannsetaten. I samme tiår ble den såkalte «Veierødmødel» innført (to nivå – politimesternivå og driftsenhetsnivå) og mål- og resultatstyring ble gjeldende for styringen av etaten. Politimestrene fikk et totalansvar for alle sider av driften av politidistriktene med dertil hørende fullmakter.

Gjesteskribent, assisterende politidirektør Vidar Refvik.

Grunnleggende problem

De organisatoriske endringene på 80- og 90-tallet løste imidlertid ikke politietatens grunnleggende problem med et stort antall politidistrikt (54), hvor mange ikke hadde verken kapasitet eller kompetanse til å håndtere alle politiets oppgaver på en tilfredsstillende måte.

De små distriktene kunne nok håndtere det alt vesentlige av de politiggjøremål som i sin alminnelighet må løses i et politidistrikt, men var ofte ikke i stand til å ta hånd om komplisert økonomisk kriminalitet, store narkotikasaker o l. Et annet viktig element som tilsa en endring av politidistriktsstrukturen var kriminalitetsutviklingen, hvor vi etter hvert måtte erkjenne at den organiserte kriminaliteten i fremtiden ville representere en stadig økende trussel, samtidig som den er vanskeligere å bekjempe. Allerede på 90-tallet merket man en større mobilitet blant kriminelle noe som

synliggjorde behovet for større samordning og samarbeid mellom politidistrikt og mellom politidistrikt og særorgan.

De administrative utgiftene til politiet var dessuten alt for høye, og med strammere budsjettammer i forhold til økt antall oppgaver og en økt oppgavemengde var det helt nødvendig å redusere antall politidistrikt av ressursmessige årsaker.

Den desentraliserte politimodellen med mange politi- og lensmannsdistrikt kan nok ha flere positive sider ved seg, men den teknologiske utviklingen og krav til kostbare administrative og forvaltningsmessige systemer gjorde at politiet ble stadig svekket når det gjaldt å løse politimessige oppgaver.

De fleste av de organisatoriske endringene i politiet som er nevnt ovenfor var viktige i sin tid og gjorde politiet bedre i stand til å løse sine oppgaver. Imidlertid stoppet noen av reformforsøkene halvveis. Særlig gjaldt dette Landsdelsordningen og Politireform 2000.

Tre nivå er ett for mye

De fem Landsdelspolitidistriktene som ble opprettet på 80-tallet fikk verken oppgaver, økonomiske rammer eller nødvendige fullmakter til å kunne bli kompetansesentra og til å fylle koordineringsoppgaver innen sine regioner. Landsdelspolitidistriktene skulle være en avlastning for Justisdepartementets politiavdeling i styringen av norsk politi. Dette ble den aldri. Det var således liten motstand mot å fjerne ordningen når man drøftet opprettelsen av Politidirektoratet og reduksjon av antall politidistrikt rundt tusenårsskiftet.

Uansett om landsdelsordningen hadde fått større fullmakter og ressurser til å løse de oppgaver som var tiltenkt ordningen, ville den aldri ha blitt et effektivt organisatorisk tilskudd til norsk politi. Tre nivåer i styringen av politiet er ett for mye. Sånn sett var det faktum at vi hadde en svak landsdelsordning et ikke ubetydelig moment når behovet for en ny sentral politiledelse (Politidirektorat) ble vurdert.

Reformen stoppet opp

Politireformen med reduksjon av antall politidistrikt fra 54 til 27 ble gjennomført på en effektiv og god måte. I behandlingen av politireformen i Justiskomiteen var det bred enighet om hovedlinjene i reformen. Behandlingen i Stortinget var en ryddig prosess hvor overordnede hensyn og helhetstenkning i stor grad kom til uttrykk og ble vektlagt.

Det var imidlertid en viktig del av reformen som stoppet opp og som resulterte i at en vesentlig del av effekten av reformen ikke kunne tas ut. Det var en forutsetning i St meld nr 22 (2000 – 2001) Politireform 2000 at de nye politidistriktene skulle gjennomgå driftsenhetsstrukturen og komme med forslag til endringer. I mange av de nye politidistriktene ble en endring av driftsenhetsstrukturer sett på som absolutt nødvendig for å skape et effektivt politi og gode og robuste beredskapsordninger.

Det var mange grunner til at dette var nødvendig. Lensmannsdistriktsstrukturen hadde ikke vært gjenstand

for omstrukturering av betydning siden endringen av kommunestrukturen på 60-tallet.

For mange og for dyrt

Et stort antall lensmannsdistrikt medførte unødig store administrative kostnader. Videre var rekrutteringen til mange av de små lensmannskontorene i distriktene svak og det var vanskelig å sikre gode tjenesteordninger og nødvendig kompetanse. Mange lensmannskontor var etablert under andre kommunikasjonsforhold enn i dag med dårlige veiforhold, ferge- eller båttransport og ikke minst det faktum at folk flest ikke selv rådet over eget kommunikasjonsmiddel, men var avhengig av offentlige transportordninger. Videre fikk mange av de nye politidistriktene ved reformen et stort antall driftsenheter. To av politidistriktene hadde 28 geografiske driftsenheter og mange politidistrikt hadde over 20 geografiske driftsenheter. E betydelig antall av de geografiske driftsenhetene hadde under 10 ansatte og den geografiske avstanden mellom lensmannskontorene var i flere politidistrikt svært korte. På en rekke områder var det åpenbart at ikke alle driftsenheter ville ha kompetanse eller kapasitet til å kunne løse alle oppgaver i fremtiden eller at det ville bli svært kostbart å beholde full oppgaveportefølje i driftsenhetene. Et eksempel på dette var passutstedelse hvor det var åpenbart at de sikkerhetsmessige kravene til pass ville kreve kostbare løsninger som det neppe var hensiktsmessig å utplassere på samtlige driftsenheter. Et annet eksempel er behandling av gjeldsordningssaker. Et ikke ubetydelig antall driftsenheter behandler kun unntaksvis gjeldsordningssaker og kompetansen på disse driftsenhetene blir naturlig nok deretter.

Det ble dessverre fra politisk hold satt stopp for politidistriktenes påbegynte utredning av fremtidig driftsenhetsstruktur, noe som førte til at Politireformen bare delvis ble gjennomført og at man ikke fikk den effektivisering og utvikling av de nye politidistriktene som var forutsatt

Ny gjennomgang

Vi står nå foran en ny diskusjon om endringer i distriktsstrukturen. Justisdepartementet ga i april 2010 Politidirek-

toratet i oppdrag å utrede endringer i distriktsstrukturen i politi- og lensmannsetaten. Et viktig formål med denne «resultatreformen» er å sikre en positiv resultatutvikling på prioriterte områder. Oppdragsbrevet angir også at reformen skal sikre en effektiv og målrettet bruk av den budsjettmessige styrkingen for politiet som er gjennomført i perioden 2005–2010.

Det er lite tvilsomt at det er behov for en ny gjennomgang av politidistriktsstrukturen. Ved forrige organisasjonsreform ble antall politidistrikt halvert. Mange mente dette var et hensiktsmessig antall selv om noen av oss var av den oppfatning at flere av de gjenværende distriktene fortsatt var for små til å kunne løse alle sine politioppgaver på en tilfredsstillende måte.

Stortingsmelding

Det er nå bestemt at det skal lages en Stortingsmelding som tar opp i seg de problemstillinger som er drøftet i Politidirektoratets utredning om Resultatreformen.

For egen del ser jeg frem til en Stortingsmelding ca 10 år etter Politireformen. Man bør her, så langt mulig, søke å beskrive hvilke kriterier som skal ligge til grunn for at et politidistrikt kan oppfylle nødvendige forutsetninger som kompetanse, kvalitet, tilgjengelighet, beredskap m v. Stortingsmeldingen må blant annet kunne ut i et forslag om fremtidig politidistriktsstruktur. Samtidig må meldingen trekke opp noen rammer for gjennomgang av driftsenhetsstrukturen.

Gjennomgangen av driftsenhetsstrukturen må være lokalt forankret og med involvering av de ansatte, kommuner med videre. En endring av driftsenhetsstrukturen basert på elementer som kriminalitetsutvikling, kommunikasjon, samfunnsforhold, nye metoder i kriminalitetsbekjempelsen og et stadig økende behov for kompetanseheving er helt nødvendig om politiet skal kunne løse sine oppgaver på en tilfredsstillende måte i fremtiden. Det bør særlig legges vekt på politiets evne til å bekjempe kriminalitet fremfor å vektlegge tilgjengeligheten til politiet innen de forvaltningsmessige oppgavene. ■

YS Stat konferansen

18. – 19.01.11 – Thon Bristol i Oslo

Foto: Anne Margrethe Ruud
Tekst: Bjørn Slåtsveen

Mens leder Johnny var opptatt med lokalledermøte i Snåsa fikk Margrethe Ruud og Bjørn Slåtsveen – henholdsvis lensmann i Lyngdal og Østre Toten – gleden av å representere NPL under YS-stat konferansen i Oslo. Johnny deltok på dag 2.

NPL er ett av 22 forskjellige forbund i Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS) med tilsammen ca 215 000 medlemmer. Medlemmene dekker alle sektorer i arbeidslivet.

Gjenvalg

Pål N. Arnesen ble tidligere i januar gjenvalgt som leder for YS Stat for de neste fire årene. Anne S. Henriksen (AVYO) og Fredrik Støtvig (NT) er valgte nestledere. (Hentet fra YS.no)

Tema

YS Stat konferansen 2011 hadde to hovedtema som utgjorde den røde tråden

i programmet. Dag 1 omhandlet «verdssetting og kompetanse» og «veldferdsstaten vakler – fremtiden for offentlig sektor i et europeisk perspektiv», dag 2.

Pål N. Arnesen åpnet konferansen med å takke for tilliten for fire nye år som leder for YS stat.

– Vi står inne for det vi fremforhandlet i 2009, men vi så ikke alle konsekvensene, sa Arnesen.

Han pekte på pensjonsreformen og den nye tjenstepensjonsordningen, der han mente at YS ikke hadde reelle valg.

– Vi forutså blant annet ikke at levealdersjustering av opparbeidede rettigheter skulle bli en del av regjeringens lovarbeid, sa Arnesen.

Fornyings- og administrasjonsminister Rigmor Aasruds innledningsforedrag handlet mye om skaping av arbeidsplasser, og utnytting av kunnskapen i offentlig sektor når olja tar slutt. Reduksjon av offentlige utgifter, forsterking, forbedring og fornying var kjapt oppsummert hennes hovedpunkt. NPL-medlem Slåtsveen slo også av en prat med Aasrud etter foredraget. Som tidligere ordfører i Gran kommune på Hadeland samarbeidet de under arbeidet med politiråd for noen år siden.

Peeng på bok

Det heter faktisk peeng og ikke pæeng som noen helt feiltolker hedmarksdialekta til finansminister Sigbjørn Johnsen. Johnsen var etter vår mening selve rosinen i pølsa under konferansen. I tillegg til at han er morsom å høre på snakket han folkelig og med et klart budskap. Politiledere hadde etter vår mening også stort utbytte av foredraget.

Johnsen snakket om Europas statsfinansielle krise og at dette har stor betydning for Norge. To tredjedeler av norsk eksport går til Europa og er vår viktigste handelspartner.

– Lykkes ikke Europa, lykkes ikke Norge, sa Johnsen. Han pekte på at norsk økonomi ikke er usårbar, til tross for det gigantiske oljefondet på 3000 mrd kr og ca 3 % arbeidsledighet.

– Jeg tror Europa vil klare dette. Når det snur er det mange hender som er klare til å jobbe, mente Johnsen.

Det er full stopp i lønnsøkningen for offentlig ansatte i nesten hele Europa. Under konferansen hørte vi om statlige brannmenn i Latvia som ikke har fått lønn på seks måneder.

Sigbjørn Johnsen snakket om pensjonsreformen i «tjuge ølløv» (2011) og mente at vi er avhengig av at folk står lengre i arbeid.

– Vi trenger 62 pluss folka i tillegg til en betydelig drahjelp fra våre nye landsmenn. Johnsen underviste oss også i handlingsregelen, og dro eksempler til en

vanlig husholdning. Bruk litt mer i dårlige tider, og litt mindre i gode tider. Ansvarlighet og langsiktighet lønner seg. Norge skal bruke ca 4 % av statens pensjonsfond utland (Oljefondet). (Vi minner om at det i resultatreformens fase 1 dokument står skrevet at vi må ta høyde for en innstramning i politibudsjettene i årene framover. Her er det nok Johnsen som har gitt signaler.)

Avslutningsvis pekte finansministeren på at vi i Norge er gode på å snakke sammen når noe er vanskelig. Herunder pekte han på fagbevegelsen, arbeidsgiver og myndighetene.

– Når vi da i tillegg har en humankapital på 80 % blir den vel så viktig som olja som er på 8 %, poengterte han.

– Vær stolt over det Norge har fått til. Det har vært en eneste økonomisk opp- tur de vel seksti årene jeg har levd, avsluttet Johnsen mens han humret til sin historie om bonden fra Hedmark hvis okse nektet å dra plogen. Bonden tok tak i horna på oxen, så denne dypt inn i øynene og sa:

– Livet består av mer enn fornøyer og gleder, skjønner du!

Kompetanse for fremtiden

Statens personaldirektør Siri Røine holdt et meget interessant foredrag om tilbud

og etterspørsel av kompetanse for fremtiden. Røine mente at staten er ledende innen kompetanse. Kompetansestrategi må forankres i planverket til virksomheten. (Her kan det vel være et og annet politidistrikt som har en veg å gå.) Med 145 000 ansatte i 430 virksomheter er staten en aktør som må tenke kunnskap. Røine pekte på Hovedavtalens punkter om nyskaping, mangfold, IA-arbeid, org og ledelse og ikke minst motvirking av utstøting under omstilling. (Viktige punkter for Norges politiledere.)

Røine holdt frem ledernes ansvar for å gjennomføre medarbeidersamtaler/utviklingssamtaler og ikke minst oppfølgingen av disse. Forskning viser at medarbeidersamtaler øker trivsel og produksjon, men det forutsetter at samtalen blir fulgt opp og videreført. Enhver medarbeider har rett til en slik samtale minst en gang i året.

Vi takker for to interessante dager i YS-familien, og tror vi vet å sette pris på hvor heldige vi er, og hvor gode arbeidsvilkår vi opplever i Norge. ■

Justisdepartementets lovavdeling:

Høring – ny lov om Statens innkrevingsentral

1. Lovstruktur

En egen lov om de oppgavene Statens innkrevingsentral (SD har som forvaltningsorgan, og plassering av bestemmelsene om SI som særnamsmyndighet i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 2 gir etter vår mening en god lovstruktur. Det bør imidlertid foretas en kraftigere opprydding i særbestemmelsene om SI enn foreslått i Finansdepartementets høringsforslag, jf. særlig under punkt 2 nedenfor.

Lovarbeidet griper inn i eller har grenseflate til mange lover under Justisdepartementet, bl.a. tvangsfullbyrdelsesloven, straffeprosessloven, rettsgebyrloven, forsinkelsesrenteloven, inkassoloven, personopplysningsloven og politiregisterloven. Vi antar at det derfor vil være hensiktsmessig med nær kontakt mellom Finansdepartementet og Justisdepartementet i det videre arbeid.

Av mer detaljerte lovstrukturelle spørsmål nevnes:

- Inndrivingen av bøter og andre krav avgjort i skaffesaker bør hovedsakelig reguleres i straffeprosessloven.
- SIs inndriving av erstatningskrav tilkjent voldsofre i sivile saker bør trolig omhandles i SI-loven. Voldsofferloven vil eventuelt passe bedre enn straffeprosessloven selv om en er utenfor både skaffeprosessen og den offentlige voldsoffererstatningsordningen.
- SIs videreformidling av opplysninger til andre namsmyndigheter bør omhandles i tvangsfullbyrdelsesloven, bl.a. på grunn av forholdet til personopplysningsloven, jf. under punkt 6 nedenfor.
- Rentebestemmelsen bør muligens plasseres i forsinkelsesrenteloven, sml. forsinkelsesrenteloven § 5.

2. SIs innkrevingsoppgaver og namsmyndighet. Tvangsgrunnlag

I hovedsak slutter vi oss til angivelsen i den foreslåtte SI-loven § 1 og utformingen av tvangsfullbyrdelsesloven §

2-14 med hensyn til hvilke innfordringsoppgaver og hvilken namsmyndighet SI skal ha.

Siden midten av 90-tallet er det vedtatt omkring 30 spredte lovbestemmelser om at SI skal innfordre bestemte krav og skal ha namsmyndighet i den forbindelse. Disse bestemmelsene bør gjennomgås som ledd i lovarbeidet med sikte på en opprydding. De fleste av disse bestemmelsene, jf. f.eks. statistikkloven § 2-3 nytt annet ledd ved lov 1994 nr. 4, er utformet som en tildeling av namsmyndighet dersom departementet pålegger SI å innfordre krav av den aktuelle art. Ønsker man at loven selv skal legge innfordringsoppgaven til SI, bør en trolig ha en formulering å la «Kravet innkreves av Statens innkrevingsentral med mindre departementet bestemmer annet». Departementet vil her være det departement som er ansvarlig for den aktuelle loven. De spredte bestemmelsene om namsmyndighet bør oppheves som overflødige ved siden av tvangsfullbyrdelsesloven ny § 2-14.

Tvangsfullbyrdelse forutsetter tvangsgrunnlag, se tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 og for utlegg i tillegg § 7-2. De lovbestemmelsene som gir SI namsmyndighet for bestemte krav, fastsetter samtidig at kravene er tvangsgrunnlag for utlegg. Kravet om tvangsgrunnlag er et viktig element i oppbyggingen av tvangsfullbyrdelsesloven og i angivelsen av hvilke forutsetninger som må være oppfylt før namsmyndighetene kan tvangsfullbyrde et krav. I varierende grad ligger det i dette kravet også en rettssikkerhetsgaranti.

Skal SIs namsmyndighet generaliseres som foreslått i tvangsfullbyrdelsesloven ny § 7-14, må en samtidig forholde seg til spørsmålet om tvangsgrunnlag. SI-loven § 1 vil jo åpne for at SI pålegges å innfordre krav av ulik art. En mulig løsning kunne være å fastsette generelt at offentligrettslige krav som SI har i oppgave å innkreve, er tvangsgrunnlag for utlegg. Det vil samtidig gi SI nødvendig tvangs-

grunnlag for å begjære utlegg hos den alminnelige namsmannen der det er hensiktsmessig. Det synes imidlertid for vidtgående å fastsette at også krav av privatrettslig art som SI er pålagt å innkreve, skal være tvangsgrunnlag. De viktigste tilfellene vil trolig likevel være dekket av tvangsfullbyrdelsesloven §§ 4-1 og 7-2.

Vi er enig i at SI bør kunne gjennomføre tvangsdekning i enkle pengekrav i de tilfeller der SI har tatt utlegg i kravet. Mer usikkert er det om SI bør kunne gjennomføre tvangsdekning der en alminnelig namsmann har gitt utlegg i kravet etter begjæring fra SI. I stedet for å vise til panteloven § 4-4 bør tvangsfullbyrdelsesloven ny § 7-14 annet ledd trolig heller vise til tvangsdekning som nevnt i tvangsfullbyrdelsesloven § 10-7 første ledd, dvs. tvangsdekning ved anvisning til utbetaling (til SI). Det bør dessuten lovfestes at skyldneren skal gis varsel om tvangsdekningen, sml. tvangsfullbyrdelsesloven § 10-3 jf. § 8-7 og det lignende spørsmålet vedrørende § 7-6 nevnt i punkt 7 nedenfor.

3. Gebyrspørsmål

Etter rettsgebyrloven § 14 siste ledd skal det ikke beregnes rettsgebyr når en særnamsmann beslutter utleggstrekk. Det er for oss uklart om SI krever rettsgebyr når SI stifter utleggspant, og om SI skal kunne kreve gebyr når SI forestår tvangsdekning i enkle krav. Etter vår mening taler de beste grunner for at en avstår fra gebyr i disse tilfellene. Kostnadene hos SI ved å utvide en pågående innfordring til å omfatte tvangsskritt som kan foretas som kontorforretning, er gjennomgående vesentlig lavere enn kostnadene hos en alminnelig namsmann ved å påbegynne og gjennomføre en ny tvangsforfølgning. At skyldneren får del i denne besparelsen ved å fritas for rettsgebyr, er et viktig element i å gi legitimitet til SIs tvangsfullbyrdelse. Uansett hva en faller ned på, bør løsningene reflekteres i rettsgebyrloven. ➤

Vi bemerker at det ved utleggsforretninger holdt av særnamsmenn ikke foreligger noen begjæring om utlegg fra en saksøker. Dette kaster et visst lys over de uttalelsene som er gjengitt i høringsnotatet side 29.

4. Lemping

Vi støtter forslagene om å innføre adgang til lemping både av innfordringshensyn og av billighetshensyn. Vi bemerker at adgangen til å oppnå gjeldsordning etter Gjeldsordningsloven ikke vil redusere behovet for en lempingsadgang i alle saker. Hvor skyldneren bare har ett eller få krav mot seg, men økonomien likevel er for dårlig til at kravene kan betjenes, vil en nedsettelse av kravene være en mer hensiktsmessig løsning enn en

omfattende prosess etter gjeldsordningsloven.

Det bør vurderes å innføre klageadgang for skyldneren i saker om lemping av hensyn til skyldnerens økonomiske situasjon. Det er adgang til å klage over lemping av skattekrav på dette grunnlag dersom det dreier seg om mer enn kr. 200 000, jf. skattebetalingsloven § 3-3 første ledd jf. § 15-1 tredje ledd. At det ikke er adgang til å påklage lemping av lavere skattekrav, er begrunnet i at slik lemping besluttes av skatteutvalgene, som er politiske organer, jf. Innst. O. nr. 130 (2004-2005) s. 20.

I voldsoffererstatningsloven § 15 annet ledd er det en særregel om lemping som går noe lengre enn SI-loven § 8. Teknisk sett vil den enkleste løsningen være at SIs generelle adgang til å lempe

er vid nok til å dekke slike særregler slik at alle spørsmål om lemping som hovedregel kan overlates til SI. I motsatt fall vil SI og et annet forvaltningsorgan ha til dels overlappende adgang til å lempe etter ulike kriterier.

For ettergivelse av «erstatningskrav, sakskostnader og inndragninger til statskassen i straffesaker, samt sakskostnader til staten i benefiserte saker» samt statens krav på dekning av saksomkostninger i sivile saker viser vi til kongelig resolusjon 3. september 2010 (forskrift 3. september 2010 nr. 1244 hos lovdata), jf. også rundskriv G-9/2010 fra Justisdepartementet der det er gitt retningslinjer for ettergivelse av saksomkostningskrav. Hvordan forholdet mellom denne resolusjonen og SI-loven bør ordnes, har vi for øyeblikket ingen klar formening om.

For krav SI driver inn som tilkommer private, kan man vanskelig gi SI adgang til å lempe uavhengig av fordringshaverens samtykke.

Dear Colleagues

We are contacting you since you might be in a position of knowing somebody interested in the following information on our **new international Master's programme in Criminology, Governance and Police Science**.

This joint Master's programme is offered by the **Ruhr-University Bochum** (Law Faculty), Germany, in cooperation with the **University College Ghent** (Governing and Policing Security – GaPS), Belgium, and other international partners. Background: The German Master's programme in Criminology and Police Science (www.makrim.de) was introduced in 2005 and is now successfully run as a distance learning course with more than 200 applications and 60 graduates each year. Addressing the increasing demand from abroad, we are looking forward to a similar success with the introduction of an international online Master's course offered in English. Together with the existing academic network and close ties with practitioners and institutions related to international security, law enforcement and justice, the necessary technical foundation and content is provided for the programme start in 2011.

Please visit our website www.macrimgov.eu for more information.

Degree: **Master in Criminology, Governance and Police Science**

Duration: **2-year distance learning** course (60 ECTS)

Programme start: January 2011

Contact: application@macrimgov.eu

Language: English

Further information on the Chair of Criminology, Criminal Policy and Police Science in Bochum is available at <http://www.ruhr-uni-bochum.de/kriminologie/en/index.html>. We thank you very much for forwarding the information and look forward to hearing from you!

5. SIs adgang til å innhente opplysninger

Vi er enig i at SI bør ha en vid adgang til å innhente opplysninger til bruk i innkrevingen og ved sin egen og andre namsmyndigheters tvangsfullbyrdelse. Om forståelsen av dagens bestemmelse i straffeprosessloven § 456 sjette ledd vises til Ot.prp. nr. (2004-2005) side 48. Som det fremgår der, pålegger ikke bestemmelsen tredjeparter opplysningsplikt, og passusen «uten hinder av taushetsplikt» relaterer seg til et annet spørsmål enn i SI-loven § 4 første ledd. Etter vår mening er det påkrevd med en mer detaljert gjennomgåelse av hvilken opplysningsplikt tredjeparter skal ha overfor SI, og i hvilken grad SI skal kunne kreve innsyn i taushetsbelagte opplysninger, bl.a. på bakgrunn av tilsvarende bestemmelser i ligningsloven og tvangsfullbyrdesloven.

6. Forholdet til personopplysningsloven og politiregisterloven

Når det gis en egen lov om SI, vil SI ikke lenger være dekket av personopplysningsforskriften § 1-3 som unntar saker etter rettspleielovene fra personopplys-

ningslovens virkeområde. Etter vår mening er det en god løsning at SI blir underlagt personopplysningsloven på samme måte som de fleste andre forvaltningsorganer. SI-loven bør muligens inneholde en egen lovhjemmel for SIs behandling av personopplysninger, sml. personopplysningsloven §§ 8, 9 og 33. Derimot bør viderefremming av opplysninger til de alminnelige namsmennene og deres bruk av opplysningene fortsatt være dekket av unntaket for saker etter rettspleielovene. Bestemmelsen om viderefremming bør derfor plasseres i tvangsfyllbyrdelsesloven. At SIs tvangsfyllbyrdelse vil skje i medhold av tvangsfyllbyrdelsesloven og derfor for så vidt vil være unntatt fra personopplysningsloven, skulle neppe medføre praktiske problemer for SI.

For SIs rolle som del av påtalemyndigheten, jf. påtaleinstruksen § 30-2, og for de registre over bøter og andre pengekrav ilagt som strafferettslige reaksjoner som SI fører, må det legges til grunn at den nye politiregisterloven vil komme til anvendelse, jf. samtale 11. oktober 2010 mellom rådgiver Christine Hodt Dickens, FIN, og fagdirektør Sylvia Peters, JD. Den nye politiregisterloven forutsetter at det er politiet som skal føre et reaksjonsregister som bl.a. skal inneholde opplysninger om bøter, jf. § 9. Videre gir loven anvisning på at det må gis en for-

skrift for de enkelte registre, jf. § 14. Selv om SI må registrere de krav som skal innkreves, vil formålet med SIs registrering være snevrere enn i dag. Det må trolig få betydning bl.a. for sletteplikten. Det er muligens hensiktsmessig å gi en forskrift etter mønster fra § 14 for SIs behandling av opplysninger om bøter mv.

7. Ymse spørsmål

Vi er enig i at dersom det skal innføres en utvidet motregningsadgang for SI, må denne begrenses til de kravene som omfattes av skattebetalingsloven § 13-1 første ledd. Vi bemerker at det ikke synes å være overensstemmelse mellom lovutkastet og merknadene når det i merknadene til § 6 heter at det bare vil være adgang til å motregne i krav på etterbetaling av trygd i den utstrekning skyldnerens krav til nødvendig livsopphold ikke rammes. Krav på etterbetaling av trygd er imidlertid ikke en type krav som det kan motregnes i etter skattebetalingsloven § 13-1 første ledd.

I høringsnotatet side 28 drøftes SIs forhold til tvangsfyllbyrdelsesloven §§ 4-18 og 7-6. Vi er enig i det som fremholdes og foreslår at det enten i SI-loven eller tvangsfyllbyrdelsesloven inntas en bestemmelse som pålegger SI før utleggsforretningen å oppfordre skyldneren til å uttale seg om forhold av betydning for om utlegg skal tas,

og om valg av gjenstand for utlegget. Det har en egenverdi at slike rettssikkerhetstiltak fremgår av loven selv om SI allerede rutinemessig gjør det.

Forsinkelsesrenten etter SI-loven § 7 bør etter parallell fra forsinkelsesrenteloven § 2 løpe fra 30 dager etter at skyldneren har mottatt varsel om at rente vil påløpe ved forsinket betaling. Bestemmelsen skal jo fange opp de tilfeller der det ikke løper rente på annet grunnlag. Varslet bør imidlertid trolig også kunne gis av det forvaltningsorganet som kravet kommer fra. Tidspunktet for SIs mottakelse av inndrivingsoppdraget vil være et tilfeldig tidspunkt sett fra slydnerens side. – I tredje ledd bør det åpnes for at det kan fastsettes en lavere rente enn den alminnelige forsinkelsesrenten som et alternativ til å fastsette at det ikke skal betales rente.

Vi er enig i at inkassolovens regler om fremmedinkasso ikke passer og heller ikke i dag kommer til anvendelse for SIs innkreving, heller ikke for krav som SI innkrever for private. I stedet for å vise til inkassoloven § 8 kan SI-loven § 3 foreskrive at SIs innkreving skal være i samsvar med god inkassoskikk. Dersom SI skal ha adgang til å kreve standardgebyrer som omtalt i inkassoforskriften §§ 1-1 til 1-3, må enten SIs innkreving anses som dekket av inkassoloven som egeninkasso, eller SI må ha en særskilt hjemmel for gebyrene. ■

I et pressereferat vi nylig fikk fra Kristiansand byrett heter det bl. a.:

«tiltalte synes at det er straff nok at lensmannen hentet ham på arbeidsplassen for å forhindre stevningen for ham og mener at det får klare seg med en bot. Dommeren gir tiltalte litt medhold og sier at det er på det rene at

Forkynnelse på arbeidsplassen

fremgangsmåten ved stevningen har vært uheldig.»

Vi kjenner ikke nærmere til saken, men under enhver omstendighet må det være et uheldig referat. Kanskje kan vi også driste oss til å si at det er uhelsig at dommerfullmektigen ikke kjenner loven. I domstollovens § 168 står det:

«Forkynnelsen skal såvidt mulig foregå for vedkommende personlig, helst på hans bopel eller stadige

arbeidssted. Foregår den for ham personlig, er den gyldig hvor som helst han treffes.»

§ 169 siste ledd, lyder:

«På arbeidsplassen kan forkynnelsen tillike foregå for arbeidsherren eller en arbeidsformann eller hvis det er et kontor, for en betjent som er ansatt der.»

Hvis det er loven dommeren mener er gal, får han rette sin kritikk annet sted, ikke mot stevnevitnet.

Politiet mot 2020

Norges politilederlag, Hordaland ser med voksende bekymring på bemanningssituasjonen i politiet generelt og Hordaland politidistrikt (HPD) spesielt.

Nå vil jeg understreke at politiet i Hordaland i mange år har levert god polititjeneste til samfunnet, som har skapt trygghet og tillit. Dette har gjenspeilet seg i gode publikumsundersøkelser. Jeg er derfor stolt av å representere en etat som tross «underbudsjettering» fra sentrale myndigheter – leverer et godt produkt. Dette er mye takket være de ansatte i politiet. Spørsmålet er bare hvor lenge dette kan pågå.

Når jeg nå velger å uttrykke min bekymring, er det på bakgrunn av den erfaring vi har skaffet oss de siste årene – der kriminalitetsbildet og utfordringene vi står overfor har endret seg kraftig.

Det er riktig at politiet – de siste årene – har fått økninger på alle budsjett. Men, vi har samtidig fått større utgifter både innen kompetanseheving, materiell, anskaffelser, tolkeutgifter, transportutgifter (i forbindelse med varetektsfengslinger, når lokale fengsler er fulle) – uten at dette blir fullfinansiert fra bevilgende myndighet. Disse utgiftene er større en budsjettpåplussingen, slik at reelt har vi fått en forverret budsjettssituasjon.

For 2010 og 2011 har i tillegg HPD blitt trukket for ytterligere millionbeløp for å finansiere en lenge etterspurt oppgradering av etatens IKT-systemer.

Det stilles i tillegg helt andre krav til bevisførsel innen straffesakspleien i dag, enn det gjorde før. Det er innført utstrakt bruk av lyd- og bilde i forbindelse med avhør. Dette har resultert i at det blir mye etterarbeid etter hvert avhør, til rapportskriving. Tid som kunne vært brukt mer effektivt innen resultatkjeden.

Kriminaliteten er blitt mer «grense-

løs». Fokus og forventninger fra publikum har økt. Det er langt større fokus innad på HMS i etaten (heldigvis).

Politiet gjennomfører for tiden en resultatreform, som på mange måter kan bli nyttig. Vi er imidlertid skeptisk til hvorvidt hovedfokus er å spare penger – ikke å effektivisere driften, slik at vi får mest mulig trygghet for hver budsjettkrone. At politi- og lensmannsetaten kan utnytte ressursene bedre enn i dag, er hevet over tvil. Det er her vi håper resultatreformen kan avdekke utfordringene, slik at vi kan løse dem.

Men, dette gir oss ikke handlingsrom nok til å ansette flere personer i politiet. I 2008 leverte Politidirektoratet en rapport «Politiet mot 2020», Bemannings- og kompetansebehov i politiet. I den rapporten heter det bl.a. «For å unngå en svekkelse av politiet må politidekningen følge befolkningsutviklingen og heves fra dagens nivå på 1,8 (hele landet) til minst 2,0 politiårsverk pr. 1000 innbyggere.» For å oppnå en politidekning på 2,0 pr. 1000 innbyggere trenger etaten 2700 politiårsverk fram til 2020.

I HPD har vi en politidekning på 1,3 politiårsverk pr. 1000 innbyggere. For å nå målet som er satt (2,0) vil det betinge en nettovest (inkl. politipersoner som slutter) på 40 politiårsverk pr. år frem til 2020.

Politihøgskolen uteksaminerer studenter nært opp til forslaget i rapporten «Politiet mot 2020», men stillingene blir ikke fullfinansiert. HPD fikk ansette 18 av studentene, men av budsjettmessige årsaker ble kun 13 av stillingene besatt.

Når det blir dyrere å drifte politiet, i form av økt husleie, eksplosjon i straffesaksutgiftene, dyre biler (en fullt utstyrt majo koster ca. 1.2 millioner) og dyrt utstyr generelt – så får vi mindre penger til å bruke på å ansette politiårsverk.

Justisdepartementet argumenterer med at politiet har fått en reell vekst i budsjettet

og fått økt stillingsantallet de senere år. Dette er for så vidt riktig. Realitetene er imidlertid at vi årlig også må kutte i antall stillinger for å betale vanlige regninger. Eksempelvis var det pr 31.12.07 602 politiårsverk (sivile stillinger kommer i tillegg) i HPD. 3 år senere, den 9.11.10 var tallet på politiårsverk redusert til 586 årsverk. For å få budsjettet for 2011 i balanse, må vi sannsynligvis redusere politiårsverkene ytterligere.

Det som skulle vært en reell økning på rundt 40 politiårsverk i Hordaland pr. år, er i realiteten en nedgang. For hvert år som går, blir gapet mellom behov og virkeligheten, større og større.

Det er dette som er det største problemet for tiden, slik vi i NPL-Hordaland ser det.

Stortinget MÅ på banen snarest å etterspørre en plan fra Justisministeren om hvordan dette gapet skal utjevnes. Da nytter det ikke med de vanlige frasene om at politiet har fått økte budsjetter. Forholdet er at de ikke har økt nok for å ta høyde for den anbefalte bemanningsøkningen.

For å billedliggjøre poenget vårt kan vi sammenligne det med at noen gir oss en bil med halv drivstofftank og forventer at vi skal kjøre nonstop Bergen-Oslo uten å bruke mer ressurser på drivstoff. Alle vet at vi ikke kommer lenger enn til Hallingdal.

Vi forventer at Stortinget følger opp rapport «Politiet mot 2020» og setter politidistriktene i stand til å skape enda større trygghet for publikum. De første vi utfordrer, er våre lokale politikere som kan utfordre det sentrale maktapparatet.

NPL-Hordaland ønsker å være en objektiv debattant i samfunnet og finner det derfor nå betimelig å sende ut et varsku, uten å krisemaksimere.

Med vennlig hilsen
For Norges politilederlag
Avd Hordaland

Tore Salvesen
lokallagsleder

Hvem leder kontoret?

Man kan ut fra forskjellige premissser ha grunn til å reise spørsmålet om hvem som leder lensmannskontorene. Vi skal her gi et konkret eksempel på at Riksrevisjonen i sin nidkjære fortolkning av departementets rundskriv søker å gå lenger i umyndiggjørelsen av lensmannen enn selv departementet har tenkt seg.

Spørsmålet gjelder i sin enkelthet om vekselprotester kan og bør utføres på overtid. Riksrevisjonens stedlige revisjon i vedkommende fylke fortolker her departementets overtidsbestemmelser på en måte som vi hadde forutsatt den gang de kom. Bestemmelsen er så strengt formulert at det synes som om bare politiutrykninger kan føre til overtid uten forhåndssamtykke. Men også andre gjøremål kan kreve øyeblikkelig «utrykning», eksempelvis sivil arrest eller vekselprotester. Dette ble i departementet ansett som selvsagt.

Den stedlige revisjon antydet at lensmannen selv burde utføre vekselprotestene. Det er dette vi anser som en utidig innblanding i ledelsen av kontoret. Lensmannen ga da også svar på tiltale.

Uten ytterligere kommentar gjengir vi revisjonsmerkningen fra den stedlige revisjon og lensmannens uttalelse.

Revisjonsmerkningen lyder:

I sin overtidsregning for turnus nr. 15/1959 har lensmannsbetjent ..., bla. a. beregnet seg overtidsgjødtgjørelse for å ha opptatt vekselprotest etter kontortidens slutt.

Etter vekselovens paragraf 88 skal tjenestemannen uten opphold henvende seg til den som protest kreves opptatt hos. Når begjæringen om å oppta protest innkommer til lensmannen ved eller etter kontortidens slutt, antar en derfor at det formelt er i orden, når betjenten er beordret til å utføre forretningen på overtid.

Justisdepartementet har imidlertid gjentatte ganger anmodet om at utrykninger på overtid bare må foretas i abso-

lutt nødvendige tilfeller. En antar også at reise for å oppta vekselprotest ikke naturlig hører under det en vanligvis forstår ved utrykninger. Tatt i betraktning dette, og at det ofte trenges liten tid for å utføre disse forretninger, antar en at lensmannen burde søke å undgå overtidsanvendelse i disse tilfeller.

Lensmannen kunne f. eks. forsøke ved henvendelse til vedkommende bank å få den til å levere sine begjæring om protest tidligere på dagen, slik at forretningen kan utføres helt eller delvis i kontortiden. Det kunne vel også komme på tale at lensmannen personlig utfører slike forretninger når det passer.

En tør be om lensmannens og politimesterens uttalelse.

Lensmannen uttalte flg.:

Nevnte veksel ble innlevert til protest ved kontortidens slutt lørdag 7. november d. å. Protesten ble utført umiddelbart, og forretningen varte fra kl. 13.05 til kl. 13.30. Såvidt jeg forstår revisjonsmerkningen, ble det ikke kritisert at denne forretning ble utført på overtid, og jeg skal derfor ikke oppholde meg ved denne aktuelle sak.

Det er riktig som anført i revisjonsmerkningen at Justisdepartementet har anmodet om at overtid bare kommer til anvendelse i absolutt nødvendige tilfelle. Fra departementets side er det imidlertid erkjent at vekselprotester er et slikt nødvendig tilfelle.

I revisjonsmerkningen antas det at en vekselprotest ikke naturlig hører under det som forstås med «utrykning». Det vil imidlertid helt avhenge av hvilken definisjon man gir begrepet utrykning. Personlig tror jeg det vil være for snevert om uttrykket utlukkende skal benyttes til politiets gjøremål. Men en strid om ord her er ganske overflødig, for det har liten betydning for saken om man kaller en reise i anledning vekselprotest for en utrykning eller ikke.

Kjennsgjeringen her er imidlertid at vekselprotesten skal foretas «uten opphold», hvilket i hvert fall vil si at den må opptas på en av de to første virkedager etter forfall, jfr. vekselovens § 44. Når da vekselen innleveres ved kontortidens slutt den annen løpedag, må den protesteres denne dag, og det selv om overtid skal påløpe. Jeg har ikke det minste imot at man endrer lovens strenge regler på dette punkt. Men så lenge bestemmelsen eksisterer, må de følges om ikke vekselinnehaveren skal tape sin rett til å anlegge veksel sak etter tvistemålslovens kap. 31.

I revisjonsmerkningen er anført «at det ofte trenges liten tid for å utføre disse forretninger». Det er ganske riktig at selve den juridiske akt vanligvis trenger kort tid. Hvorvidt hele forretningen trenger det, vil imidlertid helt avhenge av reises lengde, veg, vær- og føreforhold.

I revisjonsmerkningens 3. avsnitt er det foreslått at jeg skal henvende meg til vedkommende bank for å få den til å levere sine begjæring om protest tidligere på dagen. Jeg har overveiet dette forslag, men er kommet til at jeg ikke vil foreta en slik henvendelse. Når det er vanlig praksis at bankene først leverer sine vekslere til protest siste løpedag like før ekspedisjonstidens slutt, skyldes det selvsagt at de ønsker å ha vekselen tilstede lengst mulig for å se om den blir betalt frivillig. Bankene gjør naturligvis underhåndshenvendelse til skyldneren før vekselen innleveres til protest. At vekslene leveres så sent til protest er – så langt mitt kjennskap til saken strekker seg – ens praksis for det hele land. Jeg kan da ikke se noen grunn till å forsøke å få istand en særordning for den lokale bank her. Det måtte i tilfelle være en sak å ta opp av sentralmyndighetene med bankforeningene og bankenes ledelse for å få innført en ens ordning for hele landet. Jeg tror imidlertid at man skal være klar over at protestenes antall vil flerdobles hvis vekslene skal sendes til protest ved forfall, og ikke som nå, annen løpedag. Det man

Voldens skjulte ansikt

Av politimester
Marie Benedicte Bjørnland

Julen nærmer seg, og med den vil mange ha fri fra arbeid og skole. Det er tid og anledning til samvær med familien. For de fleste en tid forbundet med hygge. For enkelte dessverre det motsatte. Tettere samvær enn vanlig og mer alkohol kan være utløsende faktorer for bruk av vold.

Familievold representerer den skjulte volden, den er vanskelig å oppdage og komplisert å forebygge. I motsetning til utelivsvold, er familievold forbundet med skam, ikke sjelden føler offeret selv å være skyld i voldshandlingen. Mennesker som over tid har levd i forhold preget av trusler og vold, unnlater ofte å fortelle familie eller venner om overgrepene, de søker ikke hjelp annet enn kanskje å oppsøke lege, og går sjelden til det skritt å politianmelde lovbruddet.

I en tverrsnittsundersøkelse gjort av Norsk Institutt for By- og Regionsforskning – NIBR – i 2005, rapporterte i overkant av 9% av voksne kvinner at de minst en gang etter fylte 15 år hadde vært utsatt for potensielt livstruende vold fra partner – dvs. truet med kniv eller annen form for våpen, tatt kvelertak på, eller dunket hode mot gulv eller gjenstand. Langt færre menn – 2% – rapporterte å ha vært utsatt for tilsvarende voldsutøvelse fra partner. I samme undersøkelse rapporterte i overkant av 5% av både menn og kvinner etter fylte 15 år å ha vært utsatt for fysisk makt fra partner siste år. Videre avdekket man at barn hadde vært til stede i hjemmet i ca en tredel av tilfellene hvor det er utøvd vold. Under

halvparten – ca 40 % – av de kvinner som hadde vært utsatt for vold fra partner, hadde henvendt seg til hjelpeapparatet for bistand etter voldsutøvelsen.

For få familievoldssaker kommer til politiets kunnskap – selv om vi de siste årene erfarer en økning i antall anmeldelser. I inneværende år vil det bli anmeldt flere enn 350 saker i Vestfold politidistrikt – til sammenlikning ble det i 2009 registrert ca 250 saker. Årsaken er at politiet i større grad enn tidligere – uavhengig av offerets eget ønske – oppretter sak og iverksetter etterforskning. Vi avdekker flere av sakene som tidligere utgjorde mørketall – en trend som gjør seg gjeldende også i en rekke andre politidistrikter. Håpet er at etterforskning og eventuelt en rettslig behandling vil virke forebyggende, og medvirke til at en ødeleggende spiral med gjentatt vold brytes. Møtning i konfliktrådet i mindre alvorlige saker, har vist seg virkningsfullt. Videre kan tiltak som midlertidig flytting til krisesenter, voldsalarm og besøksforbud hjelpe til å trygge offeret. Hensvisning av voldsutøver til behandling hos «Alternativ til vold» kan bidra til varig endring.

NIBR undersøkelsen viser at familievold utgjør et betydelig samfunnsproblem. Kvinner som har vært utsatt for vold fra partner har oftere selvmordstanker, depresjon, angst og posttraumatisk stressymptomer enn andre kvinner. Nærmere 30% av kvinnene som har vært utsatt for partnervold, hadde pådratt seg fysiske skader. Hjemmet er den arenaen hvor alle har krav på å føle seg trygge – i særdeleshet barna. Funn hos barn som har erfart vold i familien viser at disse oftere har vanskeligheter med relasjonsbygging, har adferds- og emosjonelle problemer samt pro-

Artikkelforfatter Marie Benedicte Bjørnland.

blemer med hyperaktivitet, enn barn som lever i familieforhold uten vold.

Politiet kan ikke forebygge familievold alene. Vi er avhengig av en tverrfaglig tilnærming – det er fortsatt rom for forbedring. Viktige samarbeidspartnere er barnevern, krisesenter, familievernkantor, helsestasjon/helsesøster, sykehus, skole, SFO og barnehage. Men også naboer, venner, kolleger og familie kan hjelpe – selv om det betyr at man trækker over terskelen til det man tradisjonelt forbinder med den private sfære. Endring kan være avhengig av at noen utenfor ser, støtter og melder fra – i stedet for å snu seg vekk. Flere må våge å bry seg – vold i hjemmet er ingen privatsak. ■

vil spare i overtid, tror jeg ville kompenseres ved de økede reiseutgifter.

Den stedlige revisjons bemerkning om at det kunne «komme på tale at lensmannen personlig utfører slike forretninger når det passer», er det lite å bemerke til – når uttalelsen tas i beste mening. Det er ganske klart at når det

passer, kan lensmannen utføre disse forretninger like så vel som alle andre forretninger og utrykninger ved kontoret. Det er dog – alle overtidsregler og tjenestetidsbestemmelser til tross – fremdeles lensmannen som er leder av kontoret, og som avgjør når og av hvem, forretningene skal utføres.

Etter den stedlige revisjons anmodning, sendes uttalelsen via politimesteren. Jeg peker imidlertid på at etter reglene for utstedelse, revisjon og anvisning av overtidsregningene pkt. 7, er det fylkesmannen og ikke politimesteren som skal attestere overtid ved utførte ikke-politimesse oppdrag. ■

I uniform igjen etter 12 år

Tekst og foto: Lene Bovim

Han klarer ikke helt å skjule sin stolthet over at både uniformsbukse og jakke fortsatt passer – etter å ha hengt 12 år i skapet. Nytilsatt politistasjonssjef ved Bergen Sentrum politistasjon, Olav Valland, er tilbake i «operativ tjeneste», og synes det er godt å bære uniform igjen.

Det er en kar med stor faglig tyngde som har satt seg i sjefstolen ved en av Norges største politistasjoner. Det er et stort spenn fra første dag på jobb i august 1976, som 20 år gammel politiaspirant ved Bergen politikammer, til politistasjonssjefsjobben ved samme sted i dag. En uvanlig stor variasjon i arbeidsoppgaver – til politimann å være – ligger i årene imellom.

En utpreget politimann, blir det sagt om ham. En stødig kar som er opptatt av menneskene rundt seg, hvordan de har det. Han blir beskrevet som ambisiøs, en mann som vet hva han vil. Og han er tydelig. De som ikke kjenner ham, kan komme til å oppfatte ham som arrogant. Men som sagt, det er kun de som ikke kjenner ham.

Olav Valland er ikke typen som har mange uvenner. Kommentarene sitter løst, humoren er et av hans varemerker. Men han er aldri ondsinnet.

Valland blir karakterisert som en av de mange «institusjonene» i etaten, en ressurs og et stort forbilde for mange. Han kommer godt overens med fagforeningene. Er god å ha i lønnsforhandlinger – han er kjent for å være smidig.

Selv er han tydelig beklemt over at han skal trekkes fram på denne måten. – Dette må ikke bli noen skrytereportasje, sier han advarende. Olav Valland er beskjedent på egne vegne.

I sentrum av politireformen

Valland var sentral i arbeidet med å flytte deler av oppgavene knyttet til sivil rettspleie over fra kommune til stat. Og han var i stormens sentrum under arbeidet med politireformen.

Han sa farvel til den «trygge» lensmannsjobben i hjemkommunen Kvam i Hordaland i 1999, og begynte å ukependle til Justisdepartementet i Oslo. I to år jobbet han med etatsledelse og styring i Politiavdelingen, før han fulgte med over da Politidirektoratet ble opprettet i 2001. Der fortsatte han en stund med det samme, noe som omfattet mye reisevirksomhet i den nordligste delen av landet, fra Sør-Trøndelag og oppover.

Politireformen og omorganiseringen av den sivil rettspleie var store og tunge prosesser som genererte et voldsomt engasjement i hele organisasjonen. Vestlending som han er – Olav Valland trivdes godt i sentrum av «stormen».

– Omstillingene var godt forankret både i Politidirektoratet og fra politisk hold. Min oppgave var å være med på å selge omorganiseringene inn i organisasjonen på en forsvarlig måte. Det var en rolle jeg likte, sier han.

Den største utfordringen var møtet med de som mente omorganiseringen gikk ut over deres karrieremuligheter. – Det var mange som opplevde at de mistet sin posisjon, at karrieren deres fikk et realt mageplask. Jeg måtte forklare prosessen også for disse, og det var utfordrende. Det var en stor omveltning for mange sivilt ansatte i domstolene, kommunene og sivilt ansatte ved lensmannskontorene. For de som kom utenfra, var politietaten en fremmed organisasjon, og mange var skeptiske, husker Valland.

Frivillig arbeid på fritiden

Det som skulle være ett år i hovedstaden, ble etter hvert til syv. Oppgavene i POD var spennende og engasjerende nok til å holde ut ukependlingen for en familiekjær mann.

Fritiden i Oslo ble blant annet brukt til å gå på ski – for øvrig en av hans store

Olav Valland er en mann som brenner for ting. Han er engasjert og resultatorientert, men er lite opptatt av staffasje og diplomer. – Jeg synes det er viktig å trekke fram og bruke medarbeideres kompetanse. Det er sluttresultatene som teller, sier han.

interesser. Ofte til løypene ved Fossum i Bærum, på grensa til Oslo. Det var her han begynte med skøyting.

En periode bidro han som frivillig mannskap hos Kirkens SOS sin vakttelefon, hvor han besvarte henvendelser fra mennesker som trengte noen å snakke med.

Etter halvannet års tid måtte han gi seg, vakttelefonen ble for tidkrevende, og kom ofte i konflikt med jobben og reisingen.

Han fant isteden noe annet å engasjere fritiden sin med, og ble støttekontakt for psykisk utviklingshemmede ved en institusjon utenfor Oslo. For en av dem var han hovedoppfølger, og det ble mange spennende aktiviteter og reiser sammen med denne personen.

Fikk Namsfogden på beina

Valland trivdes godt i POD, men så på opprettelsen av Namsfogden i Bergen som en spennende utfordring. Dette ble hans neste oppgave.

– Det ble å starte en helt ny statlig institusjon helt fra «skråtsj». Ingen ting

var på plass da jeg kom i begynnelsen av januar 2006. Ikke engang kontor hadde jeg. Mine ansatte var spredt rundt på seks ulike lokaliteter, gjenforteller Valland.

Å få Namsfogden i Bergen «på beina», innebar en del av de samme utfordringene som ved det sentrale prosjektet av de sivile gjøremålene. Folk med ulik bakgrunn og kultur skulle smelte sammen, noe som innebar mange store personlige omveltninger. Fremtredende stillinger måtte nullses ut. Etter to år var maskineriet oppe og gikk, med styringssystemer, handlingsplaner og HMS og «hele pakka». Valland får gode skussmål for den jobben.

Etter vel to år ble han forespurt om å tiltre i midlertidig stilling som administrasjonssjef ved Hordaland politidistrikt. Etter å ha tenkt seg litt om, takket han ja. Det ble nesten tre år, før han nå er tilbake i uniformen igjen.

Fortsetter pendlingen

«Basen» til Olav Valland er huset og kona hjemme i Øystese i Hardanger, hvor de har bodd siden 1997. Da fikk han av en eller annen uforklarlig og uforsvarlig grunn, som han selv betegner det, stillingen som lensmann i hjemkommunen.

Med jobb-byttet fra Oslo til Bergen i 2006 ble det slutt på ukependlingen. Men det går med tre timer til reising til og fra Bergen hver dag.

Strekningen forseres ved hjelp av bil og tog. Men på gode dager i sommerseongen tar han turen inn til Bergen på tohjulingen – sin røde Honda VFR 800. En annen interesse han har, og som han deler med sine to nå voksne sønner. Som for øvrig er snare til å låne pappas MC når de er på hjemlige trakter.

Valland er opptatt av å følge opp de tre barna, er stolt bestefar til én, og venter spent på barnebarn nummer to som er på vei. Karrieren hadde muligens tatt en annen retning, om ikke båndene til familien hadde vært så sterke.

Han hadde lenge en drøm om å komme seg inn i E-gruppa ved Kriminalpolitisen. Han var ett år ved Interpolspaning, og fikk med seg flyttingen av Kripos fra Victoria Terrasse til Helsfyr.

En dag han satt på bussen hjem til Rykkinn etter endt arbeidsdag, kom han i snakk med en kollega som jobbet i E-

gruppa. – Han sa han reiste så mye at han knapt kjente sin 15 år gamle sønn. Denne samtalen var en av flere faktorer som fikk meg til å slå inn på et annet spor, innrømmer Valland.

Da han og kona fikk sitt første barn, valgte de å bryte opp på Østlandet. De ville at barna deres skulle vokse opp på Vestlandet, slik de selv hadde gjort. Da passet det bra at det dukket opp et vikariat som lensmannsbetjent ved Kvinnherad lensmannskontor, i Rosendal.

Overmannet våpendesperado

Før han ble lensmann i Kvinnherad, mens han var ansatt der som lensmannsbetjent, skjedde det en hendelse som Valland var involvert i, som skulle bli gjenstand for stor oppmerksomhet.

To berusede ungdommer hadde stjålet våpen, og den ene skjøt rundt seg med jaktgevær og hagle. Valland og to kolleger var i livsfare etter å ha blitt skutt mot i flere timer denne natten i februar 1987. Den berusede 19-åringen beveget seg fra skogkanten og ned mot Husnes sentrum, og skjøt i retning politifolkene.

Anropene fra politiet ble «besvart» med å gå i skytestilling. Med våpen i begge hendene gikk 19-åringen mot Valland og kollegene. En av politifolkene ble lettere skadet av en rikošjett i låret.

Da 19-åringen var rundt ti meter unna, sprang Valland fram og overmannet skytedesperadoen – han formelig løp mannen ned, er det blitt sagt, og lyktes på den måten å avvæpne ham.

Den dramatiske episoden ble gjenstand for debatt. Det ble reist spørsmål om det ville vært lovlig og etisk forsvarlig om politimennene hadde sett seg nødt til å skyte den berusede ungdommen. En video av rekonstruksjonen av hendelsen er brukt i undervisningen ved Politihøgskolen.

– Det jeg gjorde, er av noen blitt karakterisert som en modig handling og av andre som et idiotisk og uforsvarlig stunt. Selv er jeg nok mest enig i den siste karakteristikken. Å løpe fram mot en person med et ladd våpen i hver hånd, kan ikke anses for å være helt forsvarlig. Jeg følte imidlertid at jeg hadde en slags kontroll. Men hadde han skutt, kunne det gått galt. Hjemme hadde jeg gravid kone og to barn, avslører Valland.

Kommentarene sitter løst hos Olav Valland. Han kan være en klovn, men er aldri ond-sinnet.

Ny dramatisk hendelse

Historien med den berusede våpendesperadoen ender ikke her. Syv år senere gikk samme person igjen amok med våpen. Det utløste en ny storstilt aksjon. Etter flere timer, da den berusede og ustabile mannen rettet våpen mot Valland, så han ikke noen annen løsning enn å sette ham ut av spill ved å skyte ham i det ene beinet. Personen ble fraktet til Haukeland universitetssykehus med luftambulanselanse. Skadene var ikke livstruende.

Da det først måtte skje, er Valland glad for at det var ham, lensmannen, og ikke en av de andre, som utløste skuddet.

I SEFO-rapporten uttaler statsadvokaten seg positivt til måten situasjonen ble håndtert på. Valland selv avdramatiserer hendelsen og det utfallet den fikk. – Det var nødvendig å skyte for å få situasjonen under kontroll. Det var sann det måtte gå, sier han rolig.

At hans egne erfaringer er gjenstand for diskusjoner, ser han positivt på. Erfaringsutveksling er en viktig del av læringen i politiyrket. ➤

– Jeg liker å få til ting. Hvis noe ikke virker, vil jeg gjerne få det til å virke igjen.

Her får konkurranseinstinktet fritt utløp. Olav Valland er ikke den som gir seg først. Men han er ingen råtass, forsikrer han. Det har heldigvis vært lite skader på ham selv – og på de andre, gjennom årenes løp.

Apropos løp – Valland løper. Ikke for at det er så moro. Men han anser det for et nødvendig onde for å holde formen ved like. Helst to økter i uka sommerstid utenom fotballkveldene. Om vinteren er det skigåing som gjelder.

Ikke siste stopp

Når det kommer til stykket, er det i grunnen ikke så unaturlig at Olav Valland ble politimann likevel, selv om det var mye annet som kunne friste som karrierevei.

– Jeg har stor sans for konseptet vårt – det å skape trygghet, lov og orden. Det er en god visjon. Vi er ikke et frittstående maktapparat som står på egne bein, men vi er samfunnets håndlangere. Vi driver ikke business for oss selv, poengterer han.

Politimannen Olav Valland er tilbake i uniformen og føler seg heldig som fikk denne spennende jobben som politistasjonssjef. Men om han er i stillingen så han kan gå patrulje på Torgallmenningen til han går av, nei, det er han ikke sikker på. Det vil tiden vise. ■

Han er tilbake der han startet – på fotpatrulje på Torgallmenningen i Bergen.

På fotpatrulje på Torgallmenningen

Nå er han altså tilbake i politistilling etter 12 år som sivil. – Jeg har pleid å spøke med at jeg ville ende opp der jeg begynte, på fotpatrulje på Torgallmenningen. Og nå er jeg her. Jeg var der ute på fotpatrulje i går, og det var utrolig hyggelig, smiler Valland.

Mannskapene ved Bergen Sentrum politistasjon bør ikke bli overrasket over at sjefen slenger seg på en patrulje. Olav Valland mener det er viktig at han som politistasjonssjef er synlig. Han er opp-tatt av holdninger og av omdømme – både overfor publikum og som leder overfor egne ansatte.

– Vi skal ansette noen nye innsatsledere her nå. Det er viktig at vi velger ut de beste. De skal være gode forbilder og signalpersoner i organisasjonen, fastslår han.

Valland innrømmer at han av og til har tenkt tanken på hvor han hadde vært i livet hvis han hadde valgt et annet yrke. Han kunne like gjerne blitt bygningsingeniør og overtatt farens byggefirma. Snekring og muring ble ikke levebrødet. Men det ble en trivelig hobby i stedet.

Og når vi er inne på hobby – trofast rydder Valland plass til to obligatoriske fotballtreninger i uka med den faste gjengen med «halvgamle» karer fra hjembygda.

Strategisk analyse som styringsverktøy

Johan Brekke, politimester
i Sogn & Fjordane politidistrikt

Innledning:

Sogn og Fjordane pd. teller ca. 190 tilsatte, hvorav 23 lensmannsdistrikt/politistasjoner som fra 01.01.2011 er organisert i tre geografiske driftsenheter der lederne sitter med totalansvaret opp mot politimester. I tillegg har politidistriktet 4 funksjonelle enheter.

Sogn og Fjordane politidistrikt fikk følgende tilbakemelding etter tilsynsbesøk høsten 2008. Nedenfor følger noen avsnitt sakset fra tilsynsrapporten.

«Politidistriktet har i dag ikke kompetanse når det gjelder utbedelse av strategiske analyser på distriktsnivå og har bl.a. i liten grad utarbeidet analyser til bruk i forbindelse med oppgaveløsningen.»

«Etter tilsynets oppfatning bør politidistriktet planmessig videreføre arbeidet i retning av at virksomheten i større grad enn i dag blir kunnskapsstyrt gjennom å basere virksomheten sin på gode strategiske analyser. Tilsynet er av den oppfatning at et slikt arbeid vil kunne ha stor betydning for den fremtidige utvikling av politidistriktet»

Det er ikke tvilsomt at samfunns- og kriminalitetsutviklingen og økte kvalitetskrav til metodebruk m.m. krever strukturell omstilling, spesialisering og økt kompetanse for å kunne prestere mer og bedre polititjeneste i forhold til tilgjengelige ressurser.

Nasjonalt strategi for etterretning og analyse, Politiets strategi 2010-2015, revidert instruks om virksomhetsstyring, er sentrale grunnlagsdokumenter som stiller krav til kunnskapsstyrt ledelse bl.a. gjennom bruk av strategisk analyse.

Proessen med å få strategisk analysefunksjon på plass i Sogn og Fjordane politidistrikt startet for alvor opp etter tilsynsbesøket men motforestillingene var mange. Nedenfor er noen av argumentene oppsummert.

- «Ikke nødvendig, pd. har alltid arbeidet kunnskapsbasert.»
- «Pd. har gode resultater og god oversikt av kriminaliteten.»
- «Kriminaliteten er for liten.»
- «Har dårlig med ressurser. Det vil være feil prioritering og medføre mindre ressurser til proaktivt politiarbeid.»
- «Politiets hverdag er hendelsesstyrt, og det er ikke behov for strategisk analyse og strategisk planverk.»

Proessen resulterte i tilsetting av strategisk analytiker fra 1. april 2010. Arbeider tett opp politimester og Politimesterens ledergruppe.

Hva er viktig for å lykkes med bruk av strategisk analyse?

- Beslutningen om bruk må ha god forankring hos politimester og de andre lederne.
- Omforent forståelse i hele organisasjonen om at strategisk analyse er et nødvendig og viktig verktøy for å arbeide kunnskapsstyrt.
- Strategisk analyse vil være viktig i forhold til utvikling av strategisk plan. Strategisk kompetanseforvaltning må også være forankret i disse dokumentene og er svært sentralt i forhold til god mål- og resultatoppnåelse.
- Valg av struktur som gir godt grunnlag for å arbeide mer kunnskapsbasert, gjennom bruk av strategisk analyse. Ny struktur i Sogn og Fjordane er en viktig forutsetning for å lykkes i å arbeide mer kunnskapsbasert.
- Få strategisk analysekompetanse på et «visst nivå» i de tre selvberende driftsenhetene.
- En tett og god kobling mellom bruk av PSV som styringsverktøy og bruk av strategisk analyse. Strategisk analytiker bør ha god kunnskap om bruk av PSV. (I Sogn og Fjordane pd. er strategisk analytiker PSV-kontakt.
- Viktig med god bestillerkompetanse slik at de strategiske analysene som

Artikkelforfatter politimester Johan Brekke.

blir gjennomført har praktisk nytteverdi. Strategisk analytiker må ha tett kommunikasjon med politimesteren og hans ledergruppe.

Hvilke muligheter gir bruk av strategisk analyse som styringsverktøy?

- Større mulighet til å arbeide proaktivt og ikke reaktivt.
- Mer kunnskap om kriminaliteten, utvikling av kriminaliteten, og hva som påvirker denne.
- Bedre ressursutnyttelse, riktiger prioriteringer og bedre beslutninger.
- Lettere å ha fokus på de rette målene/rette utfordringene og å iverksette de rette tiltakene.
- Vil være sentralt i forhold til utvikling av strategisk kompetanse.
- Ved bruk av strategisk analyse i kunnskapsbasert ledelse, vil tilsatte se at dette virker og bli motivert av resultatene.
- Støtter oppunder og gjør organisatoriske valg mer effektive.
- Større mulighet til kunnskapsbasert tilnærming i forhold til samarbeid med eksterne aktører. (Politirådresultatreform)

Konklusjon:

Som politimester trenger jeg strategisk analyse for i større grad å ha en helhetlig og kunnskapsbasert tilnærming i driften av politidistriktet. ■

Tilsyn og enda mer tilsyn Hvor skal det ende?

Av visepolitimester Toralf Pedersen,
Sør-Trøndelag politidistrikt

Hva galt har vi gjort som fortjener slik oppmerksomhet fra så mange?

Er overordnet ledelse urolig og redd for hvordan det går «der ute»?

Denne artikkelen er mer en refleksjon enn svar på spørsmålene i ingressen. Jeg er oppatt av det økende omfanget av tilsyn og om vi kan gjøre noe med årsakene.

Jeg husker en artikkel fra Johan P. Olsen i 2003 hvor han var forutsigbar nok til å snakke om at vi beveget oss inn i revisjonseksplosjonen. Olsen hevdet i artikkelen at dette skjedde fordi overordnede myndigheter hadde gitt store fullmakter til det ytre ledd og hadde behov for å kontrollere om arbeidet ble utført som forutsatt.

Johan P. Olsens spådom viste seg å være korrekt også for politi og lensmannsetaten. Etter hvert er det mange aktører som hevder sin rett til å kontrollere oss. Raskt oppsummert er dette:

- Tilsynsavdelingen i POD
- Arresttilsyn
- Riksadvokat og statsadvokatene
- Riksrevisjonen med sin forvaltningskontroll
- Arbeidstilsynet med HMS-revisjon
- Hovedredningssentralene
- Den internasjonale torturkommissjonen
- Nasjonal Sikkerhetsmyndighet
- Spesialenheten for politisaker
- Klageordningen for politiet

Jeg har sikkert glemt noen. I stortingsmeldingen om kontrollen av politiet er særlig spesialenheten og klageordningen

vektlagt som viktige verktøy. Bare det at vi har fått en egen stortingsmelding om hvordan politiet skal kontrolleres, viser at andre har et stort behov for å få innsikt og mulighet til å påvirke vår virksomhet. Politiets drift er svært regelstyrt med en rekke lover, forskrifter og instruksjoner. Halvårsrapportene og årsrapportene blir mer og mer omfattende. På noen områder må vi sågar rapportere ukentlig. I tillegg skal vi gjennomføre interne kontroller og revisjoner. Jeg vet at Politidirektoratet har forsøkt å holde antall måleindikatorer og rapporteringer på et lavest mulig nivå for å hindre at vi bruker for mye ressurs på denne oppgaven. Det ser ut til at de sakte men sikkert taper den kampen.

Har tilsyn og kontrollinstansene ikke bare behov for å kontrollere, men også behov for å påvirke og derved styre politiets virksomhet?

Jevnt over er det en positiv opplevelse å ha tilsyn. Hyggelige mennesker som mener alt vel. Vi forbereder tilsyn, deltar i gjennomføringen, følger opp rapportene og kvitterer ut at alt er gjennomført. Imidlertid: Kontrollinstansene ønsker selvfølgelig at vi skal fokusere særskilt på den oppgaven de utfører tilsyn på. På den måten får de også vist sin berettigelse. Rapporten som angår politiet er alltid godt stoff i media og en formaning til politimesteren i media vil alltid styrke kontrollinstansenes legitimitet.

Det to-sporede system:

Politiet styres av Politidirektoratet og Riksadvokaten. Historien viser at to-sporede system aldri har ført til gode styringsmekanismer. Jeg er så gammel at jeg husker godt tiden da fylkesmannen ledet lensmannsetaten og politimesteren ledet politiet. Det var mange gode grunner for å få avskaffet ordning-

Visepolitimester Toralf Pedersen.

en tidlig på 90-tallet. Etter mitt syn burde det to-sporede styringssystemet være modent for revisjon.

Skyldes POD sitt fokus på tilsyn at kontrollspennet er for stort?

Politidirektoratet har en moderne ledelsesfilosof: De gir rammer, blir enige om målene og følger opp ved årets slutt. Imidlertid har vi en rekke aktører som gjennom året går direkte til verks i det enkelte politidistrikt og gir klare formuleringer til forbedringer. Når det skjer uthules POD sin moderne ledelsesfilosofi. Kanskje stoler de ikke helt på oss allikevel. Eller er kontrollspennet for stort for POD slik at tilsyn blir en viktig del av styringsdialogen.

Kanskje får vi som fortjent?

Politidistriktene ligger langt fra Oslo og er autonome enheter. Idet legger jeg at politimesteren har stor makt og han leder en virksomhet som kan utøve makt. Når det er behov for en egen stortingsmelding om kontrollen av politiet så tilkjennegir dette et behov for å ha bedre kontroll og styring. Da spør det hvem som skal ha denne styringen. Jeg husker at jeg ledet en arbeidsgruppe i

NPL på Færøyane

Av fhv. lensmann Thorleif Marken, Haram

Under denne tittelen var det i Lensmannsbladet nr. 4/2010 eit referat frå eit seminar i Tors-havn på Færøyane som NPL hadde deltatt på.

Ikkje noko spesielt med seminaret, men det som fanga mi interesse var namnet på den kvinnelege arrangøren. Namnet hennar var nemleg: *Selma Ellingsgård*. Det seier vel ikkje så mykje for dei fleste, men Jonny Nauste, som god romsdaling, burde dra kjensel på etternamnet *Ellingsgård*, for minst to stader i Romsdal finn du dette gardsnamnet, og kanskje han gjorde det også, men han skriv i alle fall ikkje noko om det. Ellingsgård er ikkje noko tradisjonelt færøysk gardsnamn.

Det er ei litt spesiell historie bak at Ellingsgaard i dag er eit ikkje uvanleg familienamn på Færøyane. I Årboka for 2008 for Romsdal Sogelag er det nemleg

ein lengre artikkel av Sven Erik Skarsbø og Jogvan Hammer med tittelen: *Knut Ellingsgaard – tresfjordingen som vart plogkar på Færøyane*, og her finn ein langt på veg fullgod forklaring på korleis dette romsdalske gardsnamnet Ellingsgaard i si tid kom til Færøyane.

Ifylgje forfattarane må vi gå tilbake til 1700-talet då vi hadde den såkalla Opplysningstida. Det gjekk ei bylgje av opplysning over Europa. Vitskapleg nytte og praktisk nytte kom i sentrum. Ofte var det embetsmenn, særleg prestar (noko nedsetjande kalla potetprestar) som gjekk i spissen. Desse tankane gjorde seg også gjeldande i statsadministrasjonen i København. Både Norge og Færøyane var då delar av fellesriket Danmark-Norge og begge vart i det meste styrt frå København. På slutten av 1700-talet var styresmaktene i København sterkt opptatt av å modernisere næringslivet i heile riket, ikkje minst jordbruket.

Det Kongelige Danske Landhusholdnings-selskab arbeide mykje for å skaffe bøndene i Danmark-Norge betre reidskapar og fremje betre dyrkingsmatar. I den samanheng var plogar og pløying eit viktig arbeidsfelt for å fremje åkerbruket. I 1769 vart det såleis arrangert ein pløye-

konkurranse i Gentofte ved København. Overraskande nok tok den norske vendeplogen, Falkenstensplogen, førsteplass ved alle tevlingane. Dette førte til at det vart innkjøpt fleire slike plogar til Danmark.

Og slik gjekk det til at den norske drengen Knut Olsen Ellingsgaard frå Skorgedalen i Tresfjord (no Vestnes) vart innleigd for å lære færøyingane å pløye.

Danske styresmakter meinte nemleg at det var altfor lite åkerbruk på Færøyane, slik at dei måtte importere for mykje korn frå Danmark. Resepten måtte vere å skaffe ein røynd plogkar frå Norge til å lære færingane å pløye jorda på moderne vis. 17. mars 1774 gjekk det bod frå «Toldkammeret» i København til den ferske amtmanden i Romsdal Even Hammer, ein typisk opplysningsmann, om å skaffe ein høveleg bondekar som var dyktig i faget og som var villig til å reise til Færøyane på nærare fastsette vilkår. Amtmanden vart også oppmoda om å finne opplæringsplassar for to færøyske bondegutar. For å sikre seg rette person søkte Hammer hjelp hos futen Jacob Andreas Eeg som var ein jordbrukspioner på futegarden Gjermundnes (seinare landbruksskulegard), rett over fjorden for Molde. ➤

Fortsettelse fra side 26

LEL/SPL for å utrede spørsmålet om etableringen av et politidirektorat. Jeg kontaktet Statskonsult som rådet oss til å gå for et direktorat fordi det ville bli en operativ ledelse hvor den politiske styringen ikke var tilstede i det daglige arbeidet. Det ville gjøre oss i stand til å arbeide med mer langsiktige strategier for utviklingen av politiet. Nært samarbeid med direktoratet ble fremhevet som viktig.

Har Politireformen gitt oss den nærhet som rådgiverne mente var nødvendig?

Politidistrikt og særorgan er vel fremdeles for mange i antall til at det blir mulig med en tett og god dialog. Jeg tror at en

tettere dialog med politidirektoratet ville ha redusert behovet for tilsyn og kontroll, men da må antall politidistrikt reduseres mer enn det Resultatreformen foreslår.

Hvorfor ikke redusere til 7-8 regioner?

Det ville ha åpnet muligheten for at politidirektøren kunne ha gjennomført ordinære ledermøter en til to ganger i måneden. Det ville ha gitt en mye større nærhet og politidirektøren kunne gi klare styringssignaler. Vi hadde samtidig fått robuste enheter som hadde hatt muskler til å utføre de oppgavene de er pålagt. Jeg er sikker på at det ville ha utviklet et bedre samarbeid over distriktsgrensene. Jeg undrer meg på hvorfor

ikke samarbeidet mellom POD og politidistriktene var en del av utredningen i Resultatreformen.

Kanskje viser behovet for tilsyn og kontroll at dette burde være et naturlig tema i et utviklingsperspektiv. Vi er et lite land og vi må samordne de ressursene vi har for å bekjempe kriminalitet. Da skal vi ikke være så bekymret for å rokke med fastgrodde mønstre. Kanskje hadde vi til og med klart oss med ett styringssystem.

Gjør vi ingenting med politidistriktsstrukturen må politidistriktene belage seg på enda større omfang av tilsyn og kontroll samt forskjelligartede styringssignaler i tiden som kommer. ■

I Skorgedalen i Tresfjord fann futen rette mannen. Det var Knut Olsen Ellingsgaard, f. ca. 1740. Han budde i alle fall på dette tidspunktet på garden sidan han brukte gardsnamnet som etternamn, men hans opphav elles er noko uklart, seier dei som har studert dette nærare. Ellingsgarden er eit stykke på veg å rekne som ein fjellgard, og ein kan saktens undre seg på kvifor ein mann frå nett denne garden vart valdt til å dra til Færøyane. Kanskje hadde han vore i teneste på futegarden? Oppdraget skulle i utgangspunktet vere på tre år, og futen gav Knut Olsen Ellingsgaard gode vilkår.

I 1775 var Knut Olsen på plass på lagmannsgarden Steigagard i Sandavagi på Færøyane, men det skulle vise seg at prosjektet ikkje vart så vellykka. Bøndene

var konservative og lite mottakelege for nye driftsmetodar, gardane var små og ikkje så godt eigna for moderne drift, nye reidskap kravde kapital, som det var lite av, og ikkje minst bøndene meinte det var meir lønsamt med beitemark og sauer enn desse nymotens påfunna. Dessuten viste det seg at det ikkje var vanleg å bruke hestar til trekkdyr på Færøyane, og hestane der var heller ikkje sterke nok til å drage plogane.

Heilt mislykka vart likevel ikkje oppdraget, og når kontraktstida på tre år var ute hausten 1778, hadde ikkje Knut Olsen lyst til å reise tilbake til Norge. Han hadde funne seg kjæraste og ville gifte seg, men då måtte han ha jord. Etter litt om og men vart han kongsbonde, dvs at han fekk feste statsjord, og han gifta seg 17. januar 1781 med Elisabeth Oles-

datter. Han og kona fekk etter kvart sju barn og mange barnebarn. Knut Olsen vart verande på Færøyane til han døydde 12. januar 1829 på kongsjorda Eidi, lengst nord på Eysturoy.

I dag finst det nokre hundre på Færøyane med familienamnet Ellingsgaard, men det er sikkert langt fleire som er etterkommarar etter Knut Olsen Ellingsgaard, for før 1832 var namneskikken på Færøyane slik at dei fleste barn fekk fornarnamnet til faren med tilføyinga «sen» eller «datter», altså Knudsen eller Knudsdatter, som etternamn (familienamn).

Innhaldet her er i det alt vesentlege bygd på ein artikkel som nemnt framanfor, av Sven Erik Skarbø og Jogvan Hammer i Årsskrift for Romsdal Sogelag for 2008. ■

Fra Torshavn på Færøyane.

